

IESKATS Š. MIHELOVIČA GRĀMATĀ ”PROFESORS ALFREDS MĒDERS”

JĀNIS DAMBĪTIS

Institute of Mathematics of Latvian Academy of Sciences and University of Latvia

Akadēmijas laukums 1, LV-1524, Rīga, Latvia

E-mail: lzalumi@latnet.lv

Iepazīstoties ar matemātisko lekciju kursiem, kurus lasīja LU Matemātikas un dabas zinātņu fakultātes matemātikas nodaļas studentiem pagājušā gadsimta 20. un 30. gados, LU ik gadu pārskatos, citos izdevumos un studentu atmiņās, nav norādes par lasīto kursu matemātisko saturu. Liekas, ka prof. E.Lejnieks savā kursā *Integrālrēķini* bija iekļāvis bez matemātiskās analīzes pamatkursa galvenajiem jēdzieniem arī integrālvienādojumu atrisināšanas problēmas. Interesi izraisa arī jautājums, kurš no profesoriem ir pirmais, kas nolāsis pilnu (4 semestri) matemātiskās analīzes kursu, jo *Integrālrēķinus* lasījis prof. E.Lejnieks, bet *Diferenciālrēķinus* - prof. A.Mēders. Matemātiskās analīzes (4 semestri) kursu no 1939. gada lasīja prof. A.Lūsis, bet pagājušā gadsimta 50. gados lasīja prof. E.Āriņš.

Prof. Š.Mihelovičs savās atmiņās par prof. A.Mēderu [1] aplūko viņa lekciju saturu, izcilās cilvēciskās īpašības, zinātnisko un sabiedrisko darbu Rīgas Dabas pētnieku biedrībā (Naturforscher Verein zu Riga).

Minētajā grāmatā prof. Š.Mihelovičs aplūko prof. A.Mēdera kursu *Diferenciālrēķini*, kas satur ievadu analīzē, viena mainīgā funkcijas diferenciālrēķinus, rindas un vairāku mainīgo funkciju diferenciālrēķinus. Prof. Š.Mihelovičs sīkāk izklāsta vēsturisko atklājuma gaitu nosacīti konverģentām rindām, kā to nolāsis lekcijās prof. A.Mēders.

Tālāk prof. Š.Mihelovičs aplūko prof. A.Mēdera lekciju kursu *Funkciju teorija*, kas satur ļoti plašu kompleksā mainīgā funkciju teorijas izklāstu.

Prof. Š.Miheloviča darbā izklāstīts prof. A.Mēdera lekciju kurss *Varbūtību teorija* : pirmās daļas lekcijas veltītas elementārai varbūtību teorijai, bet pārējās veltītas spēlēm, nosakot riska lielumu, kā arī aizdevumu drošības un apdrošināšanas problēmām. Liekas, ka tālāka beidzamo problēmu attīstība iekļauta prof. A.Mēdera lekciju kursā *Politiskā aritmētika*.

Prof. Š.Miheloviča darbs paver zināmu ieskatu prof. A.Mēdera lasīto lekciju kursu matemātiskajā saturā, sniedz pilnu pārskatu par viņa zinātniskām publikācijām un populārzinātniskiem referātiem.

LITERATŪRA

[1] Š. Mihelovičs. *Profesors Alfreds Mēders*. DPU izdevn. ”Saule”, Daugavpils, 1994. 22 lpp.